ئاخۆ جەنگو کارەساتە گەورەکە وا بە زوویی دەقەومێت؟! ... موزەفەر عەبدوڵا

ئەمە ئەو پرسیارە پە لە غەمو حەسرەتەیە کە هەزاران ملیۆن کەس لەم چەند ڕۆژەی توندوبونەوەی هێرشەکانی ئەمریکاو هاوپەیمانەکانی بە دژە ڕاوکەوە لە نێوان خۆیانا کردویانە.
لە ڕوانگەی منەوە وەک کەسێکی ناو ئەوخەڵکە ئاسایی یە، بەر لەوەی وەڵامی ئەم پرسیارە بدەمەوە، بە یانی ڕاوهەوەستی دژایەتیمە بەرامبەر ئەم جەنگەو زەربەی ئەو جەنگانەی نەک لەم سی سالە بەڵکو لە سەدەی ڕابردوش قەوماوە.
چونکە هیچ کات ئەو جەنگانە جەنگەک نەوبونە لە نێوان دووبەرەی ئازادیخوازی مرۆڤایەتی و دژی مرۆڤایەتی. جەنگی نێوان چەوساوەکانو چەوسێنەران نەبوە . تەنانەت جەنگی جیهانی یەکەمو دوومیش هەر جەنگی نێوان دەوڵەتە سەرمایەداری و ئیمپریالیستەکان بووە بە دابەشکاری بەرژەوەندی یە ئابوری و سیاسی یە سەرمایەداریو ئیمپریالیستەکان.

ئیستاش ئەمریکا بە هاوکاری ئیسرائیل وفەرەنساو بەریتانیا و تەنانەت سعودیەش بەرامبەربە روسیاوئێرانو سوریا و هاوپەیمانەکانی تریان، دەیانەوێت گەڕەپانی شەڕەکە لە سوریا زیاتر فروانتر کەنەوەو ڕاستەوخۆتریش بێت. بیگومانە ئەمەش شەریکی کەنەپەرستانەو دژی ئینسانی و نا عادلانەیە .ئەوە ڕاستە کە نەیارەکانی ئەمریکا بە ڕواڵەت نایەوێت شەڕ بکەن بەڵام بە حوکمی ناوەڕۆکە سەرمایەداری و سەرکوتگەری و دژی ئینسانی و ئازادیخوازی یەکیان تەرەفن لە خەشکردنی شەڕ .جگە لەوەی جەرەها چەکی کەکوژ لە دژی خەڵکی بێتاوان بەکار دەهێنن و ئەمەش دەبێت بە بەهانەیەک بە دەستی ئەمریکاوە بە هەڵگیرساندنی شەڕو بە ڕواڵەت بە بەرگری لە خەڵکی بێتاوان.بەڵام ئەمریکاش لەگەڵ هەمو ئەو ئیدیعایەشدا هەر هەقی هەڵگریسانی شەڕی نی یە چونکە شەڕ خۆی لە خۆیدا تاوانە.

جا دوای ڕونکردنەوەی ئەم ڕاو هەڵوەستەمان لە دژی جەنگ با بەینەوە سەر وەڵامی پرسیارەکەمانو هەندەک ڕونکردنەوە بخەینە ڕوو تا بزانین ئاخە ئەم جەنگو کارەساتە دەقەومێت یان نا؟
بە ڕای من ئەم جەنگو کارەساتە هەشتا وا بە زوویی ناقەومێت، چونکە :

یەکەم: ئەو هەلومەرجەی کە ئیستا ئەم شێوەی نوێنرایەتی یەی تیا دەگوزەرێت لەهەمو ڕوەکەوە زەر جیاوازە لە هەمومەرجی شێوەکانی پیشوتری ئەمریکاو هاوپەیمانەکانی کە لە ماوەی سی ساڵی ڕابردوو ڕویانداوە.
پەشتر لە گەشەیەکی تری پرس و را لە وڵامی پرسیاری بە ئەمریکا دەیەوێت هێزی سەربازی لە سوریا بکەشێتەوە ڕاوبەجونی خەم دابوو لەمبارەیەوە بەڵام ئیستا لەبەردا بە شیوازێکی ترو کورتر ئاماژەیان پێ دەدەموە.
ڕەگەری لەوەی هەشتا ئەم جەنگو کارەساتە ناقومەت ئەویە نە ئەمریکاو هاوپەیمانەکانی هەمان جەگاو ڕەگای ئابوری و سیاسی و سەربازی جارانیان هەیە، نە نەیارەکانیشیان. بە تایبەتی دروستبونەوەی چەند دەوڵەتی خاوەن ئابوری و سیاسی و تەکنەلەژی سەربازی گەورەی وەک ڕوسیاو چینو هیندو زەری تر کە وا دەکەن ئیتر ئەمریکا نەتوانێت بە ئارەزویی خەی خەریکی لەدانی عەنتەریات بێت.

دووەم: ڕەگەری یەکی تر لەبەردەم دەستەی فەرمانڕەوایی ئەمریکا ئەویە کە وەک جاران یەکدەست و یەک ستراتیژی سیاسی نیزامی نویی جیهانی و ڕژهەڵاتی نوی و سەربازی نین وەک کاتی جەنگەکانی کەنداو ئەفغانستان و عیراق و، تەنانەت لیبیاش لە ساڵی ٢٠١٢، کە قەزافیان ڕوخاند.لەو جەنگانەدا نەک هەر دەستەی فەرمانڕەوا لە حزبی کەماری بە زەرایەتی دەنگ هاوابون لەسەر جەنگەکان بەڵکو بەشی زەر سەرانی حزبی دیموکراتیش هاوڕایان هەبو لەسەر کردنو نەکردنی شەڕ.
بەڵام ئەستا لە دەستەو ئیدارەکەی ترامپ خەی دژایەتی زەری دەکرێت دژ بە جەنگ.ئەمە جگە لەوەی خودی ترامپ لەناو خەیانا وەک گەمژەیەکی سیاسی ناسراوە کە نەک هەرکەمترین شارەزایی لە پرسی جەنگ نی یە بەڵکو لە دونیای سیاسەتیش وەک سیاسەتمەدارەکی سەرکەوتو نی یەو حیسابیشی بە ناکریت . ئەمە قسەو تەمەتەک نی یە بەی هەبەسترابێت بەڵکو ڕەخنەو سەرنجی خودی خەیانە.قسەکانی دونی لەگەڵ ڕاوژکارە سیاسی و سەربازی و ئەمنی یە باڵاکانی ئەم نا سیاسی بونە هەمەلایەنەیە دەسەلمێنێت.خە هەرچەند کرداری سەرەڕەیانەو سەرشتانەی ناوخت لە سیاسەتمەداری وا دەوشیتەوە.بەڵام ترامپ نە بەشی باوکو کوڕەو نە کلینتەنو ئەباماش.

سەهەم:خە ئەگەر ئەمجارەش ئەمریکاو هاوکارەکانی دەسوشاندنەکی سەربازی لە چەند شوێنەکی ستراتیژی ئابوری و سەربازی و سیاسی ڕژەمی سوریا ئەنجامبدەن و وەرانیشی بکەن ئەوە نە بە تەواوی ئەو

ژەمەی پە دەوڵەت و نە یەکسەرەش شەڕە گەورە ڕاستەوخۆکەی نێوان زلهێزەکان هەڵدەگیرسێت.
بە رای من، وای دەبینیم ،هەشتا کاتی هەڵگیرسانی شەڕە گەورەکە نەهاتوەو چەند ئاڵقەی ماوە ئەم زنجیری پەیوەندی یە سیاسی و دیبلۆماسی یەی نێوان ئەم زلهێزانە بەتەوە یەکو ببەسترێت. کە بەسترا ئەوکات ئەگەر ئەمریکاش نەیقەومێنێت ئەوە ڕوسیا دەیقەومێنێت. بە مانای ئەوەی ئیتر ئەوە ڕوسیاو هاوپەیمانەکانی دەبن کە لە هەزی ئەمریکاو فەرەنساو ،تەنانەت تورکیاش بە گورزی سەربازی تاکتیکی ،ناچاربە دەرپەڕاندیان دەکەن. ئەوکات ڕەنگە شەڕە گەورەکە بقەومێت ڕاستەو خە لەنێوان ئەو زلهێزانەو ،تەنانەت گەرپانی جەنگەکەش گەورەتر بەتەوە بە زەر ووەاتانی تری ناوچەکەوتەنانەت دونیاش بگریتەوە. بەڵام ئەمەش حەتمی نی یە.

چوارەم: هەکارو ڕەگری یەکی بابەتی و دەرەکی دەرەوەی ویستی شەڕکەرەکان هەیە کە ڕودانی حەتمی نەبیت .ئەوەش بونی بەرەی ئازادیخوازی و ئینسانی دژی جەنگە لە ناو کەمەڵگاکانی دونیادا.ئەمەش وەرای دژە هەوەستی جەنگی هەزاران ملیون خەڵک هاوکات بەرجەستە بەتەوە لە سیاستی هەزاران حزبو ڕەکخراوی چەپ و کرەکاری و دژی جەنگ و ئینساندەست لەهەمو ووەاتەکانی دونیادا.تەنانەت زەر دەوەتی دونیا کە سەرمایەداریشن خود بە خود دژی جەنگن و تەنانەت دژی هەردو لایەنی ئەم جەنگەن .وە لەو بەوایەدام ئەگەر ببەت بە جەنگەکی جیهانیش مەرج نی یە هەمو دەوەڵەت سەرمایەداری یەکان ببنە لانگری لایەک. ئەمە لە جەنگی یەکەمو دووەمی جیهانیش هەر وابوو.زەر ووەاتو دەوەڵەت خەیان پاراست لە تەوەگلانیان بە جەنگ جا بە هەر هەیەکەوە بوبەت.

ئەوە دروستە کە جەنگ درەژبونەوەی سیاسەتە بە شەوەی توندوتیژی و سیاسەتی چینی بەادەستی ئەمەش بەهەی توش بونی بە قەیرانیکی ئابوری قوەی سەرمایە بە ناچاری جەنگ دەکاتە یەکەک لەهەرە پەویستی یەکانی قەرەبو کردنەوەی قەیرانەکەیو خوەقانی کارەساتی ئینسانی ، بەڵام لەگەڵ ڕاستو دروستی ئەم تیوری یەشدا هەشتا زەمینەکانی ئەم شەو کارەساتە کە گومانی لەدەکرێت لەم ڕەژانە ڕوبدات، لەهەمو ڕویەکەوە نەرەخساوە لە نێوان دەوەڵەتو باڵە ناکەکەکانی بەرژوازی لە ئاستی جیهان.
کاتەک زەمینەکە لەهەمو ڕویەکەوە ڕەخسا ئەوە کاتە نەک بەکار هەنانی چەکی کیمیایی لە لایەن ئەسەدەوە وەک بەهانەیەک بەکو ڕەنگە کوشتنی یەک سەربازیش ببەتە بەهانەو هەی ڕودانی شەڕو کارەساتەکە.

٢٠١٨-٤-١٣

موز□ف□ر ع□بدو□ا